

SECTION 3. ACTUAL PROBLEMS OF LAW UNDER THE NEW WORLD ORDER

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-39>

LEGAL GROUNDS FOR ENSURING FINANCIAL ACCESSIBILITY OF MEDICAL CARE

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Bilan S. Yu.

applicant

*Research Institute of Public Law
Kyiv, Ukraine*

Білан С. Ю.

здобувач

*Науково-дослідний інститут
публічного права
м. Київ, Україна*

Фінансова доступність медичної допомоги є чи не найбільш важливим питанням для нашої держави в цілому і кожного пацієнта зокрема. Дійсно Конституція України у ст. 49 гарантує, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена [1].

Стаття 8 Основ законодавства деталізує вказану норму Конституції України і визначає, що: «Кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать: екстрена медична допомога; первинна медична допомога; спеціалізована медична допомога; паліативна допомога [2]. У статті 8 Основ законодавства передбачено, що держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних та комунальних закладах охорони здоров'я за епідемічними показаннями. Далі у статті 18 передбачено, що медична допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, з якими головними

розпорядниками бюджетних коштів укладені договори про медичне обслуговування населення. Статті 35-1 визначає, що первинна медична допомога надається безоплатно в закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку, з якими головний розпорядник бюджетних коштів уклав договір про медичне обслуговування населення [2].

Щодо спеціалізованої медичної допомоги, стаття 35-2 визначає, що спеціалізована медична допомога надається безоплатно в закладах охорони здоров'я, що забезпечують надання такої допомоги, з якими головний розпорядник бюджетних коштів уклав договір про медичне обслуговування населення (у межах, визначених договором). Спеціалізована медична допомога надається відповідно до медичних показань за направленням лікуючого лікаря з надання первинної медичної допомоги або лікуючого лікаря закладу охорони здоров'я, що забезпечує надання спеціалізованої медичної допомоги [2].

Без направлення спеціалізована медична допомога відповідно до медичних показань надається безоплатно закладами охорони здоров'я, з якими укладено договори про медичне обслуговування населення, пацієнтам, які звернулися до акушера-гінеколога, стоматолога, педіатра, та пацієнтам із хронічними захворюваннями, які перебувають на диспансерному обліку в цьому закладі охорони здоров'я. Без направлення спеціалізована медична допомога відповідно до медичних показань також надається безоплатно в закладах охорони здоров'я, що забезпечують надання спеціалізованої допомоги, пацієнтам, які перебувають у невідкладному стані.

Стаття 35-4 визначає, що паліативна допомога надається безоплатно за направленням лікуючого лікаря у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я [2].

Закон України «Про екстрену медичну допомогу» передбачає, у статті 3, що на території України кожен громадянин України та будь-яка інша особа мають право на безоплатну, доступну, своєчасну та якісну екстрену медичну допомогу, яка надається відповідно до цього Закону [3]. Ч. 2 ст. 4 цього Закону передбачає, що виклик екстреної медичної допомоги здійснюється безоплатно. Тобто щодо екстреної допомоги, її безоплатність гарантується не лише для громадян України, але й для будь-яких інших осіб, *незалежно від того, на законних підставах чи ні вони перебувають в Україні (уточнення та виділення наше – С. Б.)*.

Нагадаємо, що відповідно до Рішення Конституційного Суду України вказано, що положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» треба розуміти так, що у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається всім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного або наступного їх розрахунку за надання такої допомоги [4].

Проте Конституційний Суд звернув увагу, що не забороняє вказане положення і можливості надання громадянам медичних послуг, які виходять за межі медичної допомоги (за термінологією Всесвітньої організації охорони здоров'я – «медичних послуг другорядного значення», «парамедичних послуг»), у зазначених закладах за окрему плату.

Звертаємо увагу на те, що безоплатність для громадян України медичної допомоги не означає її безкоштовність. Фактично вартість медичних послуг, які надаються в державних та комунальних ЗОЗ покривається з державного або місцевих бюджетів. Це передбачено Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII [5]. Відповідно до цього Закону держава гарантує повну оплату згідно з тарифом за рахунок коштів Державного бюджету України надання громадянам необхідних їм медичних послуг та лікарських засобів, що передбачені програмою медичних гарантій. Тобто за рахунок коштів державного бюджету гарантується певний однаковий перелік медичних послуг для пацієнтів на всіх території України.

Конституційним Судом України за зверненням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [6] відкрито провадження, яке розглядається Великою палатою Конституційного Суду України. На жаль, досі немає рішення Конституційного Суду України у цій справі, що суттєво б полегшило дослідження питання фінансової доступності медичної допомоги з урахуванням норм чинного законодавства.

Наразі держава гарантує безоплатність медичної допомоги шляхом встановлення кримінальної відповідальності за порушення права на безоплатну медичну допомогу. Відповідно до ч. 1 ст. 184 Кримінального кодексу України незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги в державних чи комунальних закладах охорони здоров'я карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційним наглядом на строк до двох років [7].

Вказане діяння є кримінальним проступком, що значно спрощує його розслідування та притягнення до кримінальної відповідальності. Водночас, в літературі зустрічається позиція, що передбачені в КК норми про відповідальність за корупційні правопорушення можуть і мають застосовуватися за корупційні правопорушення у сфері надання медичної допомоги [8, с. 32].

Забезпечення фінансової доступності медичної допомоги є чи не найскладнішим питанням для України. Вже сьогодні зрозуміло, що фінансова доступність медичної допомоги не може включати надання необмеженої кількості медичних послуг безоплатно для громадян. Тому мова йде про забезпечення соціальної справедливості як угоди між державою і суспільством, де держава буде гарантувати суспільству рівний безоплатний доступ для всіх «гарантованого пакета» безоплатної медичної допомоги згідно з основними потребами суспільства та відповідно до медичних потреб кожного пацієнта.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#n54>.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

3. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 5 липня 2012 року № 5081-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29 травня 2002 року №10-рп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#n54>.

5. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.

6. Конституційне подання за зверненням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/3_667_0.pdf.

7. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n1203>.

8. Гуторова Н. О. Правові засоби запобігання корупції у сфері надання медичної допомоги. Медичне право України: історичні аспекти, новітні тенденції та перспективи розвитку. Збірник статей наукових читань, присвячених пам'яті Гладуна Зіновія Степановича. Упоряд. д.ю.н., проф. І.Я. Сенюта, к.ю.н., доц. Х.Я. Терешко. Львів. Видавництво ЛОБФ «Медицина і право». 2022. 88 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-40>

ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE LEGISLATION

ПРО ЗАКОНОДАВСТВО В ПИТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Biriukov M. O.

*Master of the Faculty of International
Economic Relations
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Бірюков М. О.

*магістр факультету міжнародних
економічних відносин
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

В умовах нового світопорядку практично у всіх сферах життя людини запроваджується застосування штучного інтелекту. При цьому з кожним роком використання штучного інтелекту світом людей збільшується. Зокрема, це стосується необхідності обробки, автоматизації рутинних процесів та аналізу даних у великих обсягах, наприклад, у фінансовому секторі (аналіз економічних та фінансових показників, обробка платежів), в сфері обслуговування клієнтів, в безпекових та охоронних системах.

Україна, як цифрова держава, стрімко розвивається та не є винятком із загальносвітового тренду. Згідно опитування Kantar Ukraine, проведеного у січні 2024 року, 78,7 % опитаних громадян знають, що таке штучний інтелект [1, с. 6].

В Україні у грудні 2020 року Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні (далі – Концепція) [2].